

NORGES HØYESTERETT

Den 8. juli 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Utgård, Normann og Noer i

HR-2013-01454-U, (sak nr. 2013/1007), sivil sak, anke over kjennelse:

A

B

(advokat Bjørn-Olav Johansen)

mot

C AS

(advokat Johan Henrik Frøstrup)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder begjæring fra aksjonær om at tingretten skal innkalle til ekstraordinær generalforsamling i et selskap, jf. aksjeloven § 5-9 annet ledd.
- (2) C AS eies av fire aksjonærer, A, B, D og E, som alle eier 25 % hver. De fire aksjonærene utgjør også selskapets styre med D som styreleder. Det har i lengre tid vært konflikt mellom aksjonærene med A og B på den ene siden og D og E på den andre siden.
- (3) I styremøte 3. oktober fremsatte A og B forslag om utløsning av D som aksjonær etter aksjeloven § 4-25. De krevde samtidig at det skulle fattes vedtak om at styreleder skulle innkalle til generalforsamling til behandling av dette spørsmålet. Styrets vedtak er en nødvending forutsetning for at generalforsamlingen kan treffe beslutning om at selskapet skal reise sak om utløsning, jf. aksjeloven § 4-25 annet ledd. Forslaget ble vedtatt mot Es stemme. D fratradte som inhabil.
- (4) Styreleder innkalte ikke til generalforsamling innen fristen.
- (5) A og B fremsatte 31. oktober – rettet 7. november – 2012 begjæring til Nedre Telemark tingrett om at tingretten skulle innkalle til ekstraordinær generalforsamling i medhold av aksjeloven § 5-9 annet ledd. Sakene som ble angitt til behandling var:

- "i. Forslag fra styret om tvangsinnløsning av aksjeeier D, jf. asl. § 4-25.**
- ii. Forslag om at styremedlem D avsettes, jf. asl. § 6-7 annet ledd."**

- (6) C tok til motmæle og motsatte seg at begjæringen skulle tas til følge for så vidt gjaldt utløsningen av aksjeeier D.
- (7) Nedre Telemark tingrett avsa 20. desember 2012 kjennelse med slik slutning:
- "1. Begjæringen om innkalling til ekstraordinær generalforsamling i C AS tas til følge.**
- 2. Til å forestå innkallingen og den praktiske gjennomføringen av den ekstraordinære generalforsamlingen utpeker retten advokat Øystein Malmgren ved advokatfirmaet Wexels DA.**
- 3. C AS erstatter B og A sakens omkostninger med kr 13 125 inkl. mva, innen to uker fra kjennelsens forkynnelse. "**
- (8) C anket tingrettens kjennelse til lagmannsretten. Agder lagmannsrett avsa 2. april 2013 kjennelse under dissens med slik slutning:
- "1. Begjæringen fra A og B om innkalling til ekstraordinær generalforsamling i C AS med forslag om utløsning av aksjonær D tas ikke til følge.**
- 2. Begjæringen fra A og B om innkalling til ekstraordinær generalforsamling i C AS med forslag om at styremedlem D avsettes, jf. aksjeloven § 6-7 annet ledd, tas til følge.**
- 3. Til å forestå innkallingen og den praktiske gjennomføringen av den ekstraordinære generalforsamlingen utpeker retten advokat Øystein Malmgren ved advokatfirmaet Wexels DA.**
- 4. I erstatning for sakskostnader for tingretten og lagmannsretten betaler A og B innen 2 – to – uker fra forkynnelse av kjennelsen 75 660 – syttifemtusensekshundreogseksti – kroner til C AS."**
- (9) Lagmannsrettens mindretall kom til at anken ikke førte frem.
- (10) A og B har anket til Høyesterett. De har i korte trekk anført:
- (11) Lagmannsretten har tolket aksjeloven § 5-9 annet ledd feil. Lagmannsretten har uriktig lagt til grunn at bestemmelsen åpner for en konkret vurdering av underliggende forhold ved avgjørelsen av om retten skal innkalle til generalforsamling. Det følger av § 5-9 annet ledd at retten uforbeholdent skal innkalle til generalforsamling når de formelle vilkårene er oppfylt. Gyldigheten av en generalforsamlingsbeslutning kan bare angripes ved etterfølgende søksmål, jf. aksjeloven kapittel 5 avsnitt VI. Lagmannsrettens avgjørelse er mangelfullt begrunnet. Lagmannsretten har ikke vurdert forholdet mellom aksjeloven § 5-9 og § 5-6, sml. § 5-11.
- (12) A og B har nedlagt slik påstand:
- "Prinsipalt**
- 1. Begjæring om innkalling til ekstraordinær generalforsamling tas til følge.**
- 2. På innkallingen føres opp følgende saker til behandling:**
- a. Forslag fra styret om å reise sak om tvangsinnløsning av aksjeeier D, jf. asl. § 4-25.**
- b. Forslag om at styremedlem D avsettes, jf. asl. § 6-7 annet ledd.**
- Subsidiært**
- 1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.**

I begge tilfeller:

1. **C AS dømmes til å erstatte A og B sine sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett."**

- (13) C AS har tatt til motmæle og har i korte trekk anført:
- (14) Lagmannsrettens lovtolkning og saksbehandling er korrekt. Lagmannsrettens utgangspunkt er at tingretten ved beslutninger etter § 5-9 annet ledd ikke skal foreta noen prejudisiell vurdering. I helt spesielle tilfeller hvor innkalling fra tingretten vil innebære rettens medvirkning til et kuppforsøk og det vil stride mot lovens formål og rettens verdighet, har lagmannsretten kommet til at § 5-9 annet ledd må tolkes innskrenkende. Lagmannsretten har foretatt de rettslige vurderinger som er nødvendige for en forsvarlig saksbehandling.
- (15) C har nedlagt slik påstand:
1. **Anken forkastes.**
 2. **I sakskostninger for Høyesterett dømmes A og B til å betale C AS kr 15.125,- innen to uker fra forkynnelse av Høyesteretts avgjørelse."**
- (16) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning og saksbehandling, jf. tvisteloven § 30-6. Anken gjelder blant annet lagmannsrettens tolkning av aksjeloven § 5-9 annet ledd. Denne kan utvalget prøve.
- (17) Det fremgår av aksjeloven § 5-9 første ledd at kompetansen til å innkalle til generalforsamling som hovedregel ligger hos styret. I dette ligger at innkallingen må ha grunnlag i styrevedtak. Men dersom styret ikke foretar innkalling til generalforsamling som skal holdes etter loven, vedtektene eller tidligere generalforsamlingsbeslutning, kan styremedlem, daglig leder, revisor eller aksjonær forlange at tingretten gjør dette, jf. bestemmelsens annet ledd.
- (18) Lagmannsretten har – som tingretten – lagt til grunn at det klare utgangspunktet er at tingretten skal innkalle til generalforsamling dersom vilkårene for innkalling etter aksjeloven § 5-9 annet ledd er oppfylt. Fra lagmannsrettens kjennelse hitsettes:
- "Tingrettens generelle rettsanvendelse er som et klart utgangspunkt korrekt, jf. Aarbakke m.fl. side 356. Det følger også av Rt-2001-132 at gyldigheten av en beslutning av generalforsamlingen bare kan angripes ved søksmål etter aksjeloven kapittel 5 avsnitt VI, og at dette spørsmålet ikke kan avgjøres prejudisielt ved behandlingen av en begjæring etter § 5-9 annet ledd (tidligere § 5-8 annet ledd)."**
- (19) Lagmannsretten kom likevel til at denne rettsoppfatningen ikke gjelder reservasjonsløst, og at tingretten "i helt spesielle tilfeller kan antas å ha kompetanse til å avslå en begjæring om innkalling av ekstraordinær generalforsamling fra en aksjonær". Om begrunnelsen for å tolke aksjeloven § 5-9 annet ledd innskrenkende sier lagmannsrettens flertall:

"Det strider ... sterkt mot formålet med bestemmelsen om tingrettens medvirkning i § 5-9 annet ledd, og også mot rettens verdighet, om tingretten skal være henvist til å opptre som nødvendig ledd i et forsøk fra den ene halvparten av aksjeeierne på å skaffe seg kontrollen ved hjelp av prokuratorknep i en parodi på et aksjeselskap. Flertallet er blitt stående ved at det er grunnlag for å tolke § 5-9 annet ledd innskrenkende i et slikt helt spesielt tilfelle."

- (20) Etter flertallets oppfatning var styrevedtaket 3. oktober 2012 klart ugyldig på grunn av saksbehandlingsfeil, og tingretten måtte i et tilfelle som her ha adgang til å foreta en realitetsvurdering av styrets vedtak.
- (21) Etter utvalgets oppfatning har lagmannsretten lagt til grunn en uriktig tolkning av aksjeloven § 5-9 annet ledd. Den kompetanse tingretten har etter denne bestemmelsen, er å innkalle til generalforsamling der styret ikke etterlever sin plikt til å gjøre dette. Tingretten skal foreta slik innkalling dersom de lovbestemte vilkårene i § 5-9 annet ledd er oppfylt. Bestemmelsen er et spesielt rettsmiddel som retter seg mot styrets forsømmelse av sin innkallingsplikt. Innkallingsplikten kan foreligge selv om styrets vedtak av en eller annen grunn er ugyldig, jf. Mads Henry Andenæs, Aksjeselskaper og Allmennaksjeselskaper, 2006 side 277-278. Kravet om innkalling skal tas til følge av tingretten uten noen realitetsprøving, jf. Aarbakke mfl. 3. utgave side 356. Aksjeloven § 5-9 annet ledd er generelt en viktig rettsikkerhetsgaranti. De aksjonærer som gjør gjeldende at styrets vedtak er ugyldig, kan ved søksmål i ettertid få prøvd gyldigheten av den fremtidige generalforsamlingens beslutning, jf. aksjeloven kapittel 5, avsnitt VI og Rt. 2001 side 132.
- (22) Utvalget kan etter dette ikke se at det er holdepunkter i aksjeloven § 5-9 annet ledd for i særlige tilfeller å gi tingretten en utvidet kompetanse til prejudisiell prøving av om den fremtidige generalforsamlingsbeslutningen er ugyldig.
- (23) Lagmannsrettens kjennelse må etter dette oppheves.
- (24) Anken har ført frem. A og B har nedlagt påstand om å få erstattet sakskostnader for Høyesterett med 16 875 kroner inklusive merverdiavgift. I tillegg kommer rettsgebyret som er 5 160 kroner. Sakskostnader for de tidligere instanser behandles etter tvisteloven § 20-8.
- (25) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler C AS til A og B 22 035 – tjuetotusenogtrettifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Kristin Normann
(sign.)

Karl Arne Utgård
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Riktig utskrift: